

Petersværft

Lodseriet Petersværft lå ved Petersværft ved Ulvsund mellem Sjælland og Møn omtrent midt mellem de to byer Vordingborg og Kalvehave. Her er en lang smal velafmærket sejlrende omgivet af flade sandbanker. Ovenfor ses sejlrenden. Nedenfor er angivet 3 steder ved sejlrenden i Langø Vrid.

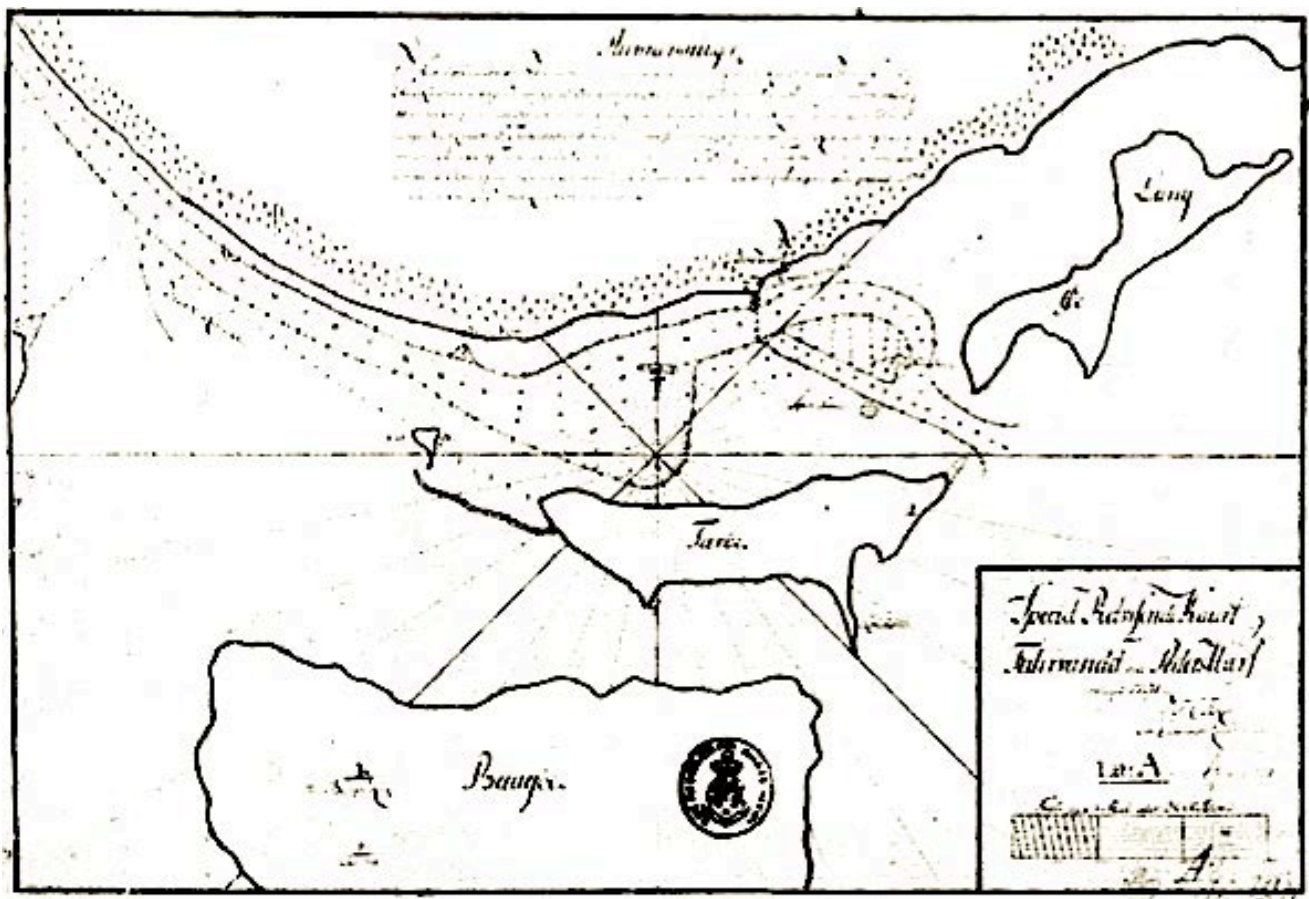

Allerede Christian IV fik hollandske lodser til at lodse i denne vanskelige passage. Men det varede mange år, før lodseriet blev oprettet. Lodseriet Petersværft blev til, fordi der over længere tid var kommet henvendelser fra skipperne, der havde besvær med sejladsen mellem Vordingborg og Kalvehave.

Kortet til venstre illustrerer med to farver, at sejlrenden gennem Langø Vrid mellem Petersværft, øerne Langø og Tærø er smal, snoet og meget vanskelig at besejle.

I 1801 opsøgte en lokal bonde, Ole Nielsen, overlods Poul de Løwenørn for at blive lods i farvandet ved Petersværft. Der var dengang en station og en bolig i Petersværft. Men selv om Admiraltetet havde godkendt lodseriet, og Poul de Løwenørn havde inspiceret lodseriet i Petersværft i april 1802, fik Ole Nielsen det svar, at en lodsstation i Petersværft ikke længere var nødvendig.

Senere kom der flere henvendelser fra søfarende og handlende skipperne fra Korsør, som ønskede lods på denne strækning. De henviste til Ole Nielsen, og han kunne bevise, at han havde lodset kongelige fartøjer i dette farvand. Så i 1804 lykkedes det at oprette lodseriet. Ifølge en kongelig instruktion skulle der være en fastlods og en reservelods i Petersværft. I starten var der kun én lods, Ole Nielsen, og han fik lodspatent i 1804. Senere blev hans to sønner reservelodser. Lodseriet fik ansvar for lodsningen i løbet mellem Kalvehave og Vordingborg.

Kortet ovenfor over farvandet er opmålt af kaptajnløjtnant F.C. Fisker i 1791. Det viser bl.a. sejlrenden og sandrevet ved Langø Vrid og Tærø.

Skibe der kom fra øst, skulle anmode om lods øst for Langø ved Ulvsund. Kom de fra vest skulle de anmode om lods fra Stammenakke, der ligger på Sjælland vest for Petersværft. Steges lodser måtte ikke lodse længere end til Langø Vrid, og Vordingborgs lodser måtte kun lodse til Stammenakke.

Ole Nielsen klagede allerede ved ansættelsen over boligforholdene, og han ønskede mere jord, end der var bevilget. Senere skrev Admiralitetet til ham, at han ikke opfyldte sin indberetningspligt. Derfor blev rejst en sag mod ham og fældet dom. Men han fortsatte som lods ved Petersværft.

Men der kom stadig klager over ham. I et tilfælde gik han ikke ud som lods, selvom han stod på lodsbroen. I et andet tilfælde måtte en fransk kaper lægge bi, mens Ulvshalelodsens trak Ole Nielsen ud af sengen. Da et fransk skib ønskede lods, kom han heller ikke ud til skibet. Derfor opsøgte en søløjtnant fra det franske skib ham, men han fik kun skældud af Ole Nielsen. Som reaktion slog søløjtnanten Ole Nielsen. Det medførte en reaktion fra Admiralitetet, som skrev, at "...officererne i almindelighed anbefales, at de må fraholde sig at slå lodserne".

Staten solgte området ved Petersværft i 1774 til storkøbmand og skibsreder Peter Johansen, der opførte en tofløjet hovedbygning i 1776 og kaldte bygningen for Petersgaard. Peter Johansen var søn af en fattig fæstebonde og var stukket af fra stavnsbåndet. Han var blevet en velhavende købmand ved handel med ostindiske varer, som gav ham råd at købe jorden ved Kalvehave og opføre Petersgaard og anlægge skibsværftet Petersværft. For værftet havde brug for en havn og en lods til at lodse skibe med gods til værftet.

Postkortet viser sidebygningen med kuskebolig og stald til den smukke hovedbygning Petersgaard.

Skibsværftet fik en bro, bedding, værftsbygninger, beboelseshuse og sociale funktioner. På værftet, der havde ca. 80 ansatte, blev bygget et orlogsskib med 12 kanoner, tre ostindienfarere med 34 kanoner, 7-8 skibe, kanonbåde og kanonjoller. Men da Peter Johansen døde i 1798, solgte arvingerne godset og skovdistriktet til den danske krone, der beholdt værftet og videresolgte godset.

Under englandskrigene blev havnen og værftet i 1807 omdannet til flådebase for den danske flåde. Men da der ikke kunne udbetales lønninger på værftet efter Danmarks statsbankerot i 1813, blev værftet nedlagt i 1814. Senere blev skibsværftsfunktionerne flyttet til Holmen i København. I dag er der kun syv huse tilbage på det tidligere værftsareal, der passes og plejes af beboerne.

I stedet blev der plantet egetræer i skovene omkring Petersværft og Petersgaard. Og som et kuriosum kunne den stedlige skovrider lidt ind i 2000-tallet meddele Forsvarsministeriet, at egetræerne nu var klar til at blive fældet og blive brugt som skibstømmer til flådens skibe.

Midt i 1800-tallet var der ca. 3000 lodsninger om året. At det var et svært farvand at sejle gennem, kan ses i statistikkerne over søulykker. Her er et eksempel fra 1953: SM "Regnbuen" fra Ålborg skulle fra Herøen i Norge til Stege. Da "Regnbuen" i godt vejr med ringe fart befandt sig for østgående i Langø Vrid tog skibet grunden i bagbords side af sejlrenden". Dagen efter kom skibet flot ved fremmed hjælp. Nogle mener, at strømmen var årsagen til grundstødning.

Fotoet viser en lodsboat i farvandet ved Petersværft.

Fotoet viser bådebroen ved Petersværft omkring 1900-1920. Mellem træerne anes skovfogedboligen. Til højre ses stakladen. I dag er der flere fredede huse fra omkring 1800 i det uspolerede og helstøbte kulturmiljø, en 69 m lang bro samt et mindre havnebassin, der ejes af herregården Petersgaard. I dag benyttes havnen bl.a. til transport til Tærø. Foto: Langebæk Lokalhistoriske Arkiv.

Lodshuset ved Petersværft blev overført til Tærø omkring 1850. Derefter byggede lodsvæsenet et nyt lodshus ved Petersværft i 1904. Det nedbrændte dog til grunden efter et lynnedslag i 1915. Derfor blev opført et nyt lodshus i 1916, hvortil der hørte 4 tdr. land. Det vides ikke, hvornår lodseriet ved Petersværft blev nedlagt. Men skaberens fornavn indgår i stedets og herregårdens navn i dag.

Barkladen, skovfogedboligen, herregården Petersgaard og de øvrige beboelseshuse samt den lille havn fastholdes i dag som et uspoleret og smukt historisk kulturmiljø. Petersgaard har tillige en smuk skovbegravelsesplads.

Men lodseriet og dets lokale historiske betydning i Ulvsund samt skibsværftets historiske og nationale samfunds betydning i krigsårene kan kun opleves i de skriftlige kilder.

Navnet Petersværft og de lokale skoves egetræer vidner dog stadig om englandskrigenes indflydelse på området Petersværft og Petersgaard i slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet.

Skrevet af Danmarks Lodsmuseumsforening

Tabeller for Lodspenge.

Drag- tig- hed.	Dag- qua- rende.	Nr. 1.				Nr. 2.				Nr. 3.											
		Over for gennem Lange tid forbi Stammenakke, eller over for Stammen- akke gennem Lange tid.								Over for gennem Lange tid til Stor- strømmen, Kaldede, Vordingborg eller Stubbekøbing, eller over for Stammen- akke til Kallehave, eller til Raard eller Stege for langt ind- til dets Stedets Ved- for modtagne Skud.								Over for gennem Lange tid til Grønsund.			
		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.					
Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.						
50 Tone og der- over.	1-5	2	"	2	47	5	40	7	20	8	"	10	67								
	6	2	10	3	20	6	48	8	61	9	60	12	80								
	7	2	50	3	73	7	56	10	08	12	30	14	93								
	8	3	20	4	27	8	51	11	52	12	30	17	67								
	9	3	60	4	80	9	72	12	95	14	50	19	30								
	10	4	"	5	33	10	81	14	40	16	"	21	33								
	11	4	40	5	87	11	88	15	84	17	60	23	47								
	12	4	80	6	40	12	95	17	38	19	25	25	60								
	pr. 100 Tone.	"	40	"	53	1	08	1	44	1	60	2	13								
	under 50 Tone.	1-5	1	50	2	"	1	05	5	40	6	"	8	"							
		6	1	80	2	40	1	35	6	08	7	20	9	60							
		7	2	10	2	80	5	67	7	50	8	40	11	30							
8		2	40	3	20	6	48	8	61	9	60	12	80								
9		2	70	3	60	7	29	9	72	10	80	13	10								
10		3	"	4	"	8	10	10	80	12	"	16	"								
pr. 100 Tone.	"	30	"	40	"	81	1	08	1	20	1	60									

Overfor ses lodseriets takstabeller for lodspenge, Hvis en lods blev længere end 24 timer ved skibet til dets lodsning, tilkom der etmålspenge, som androg 2 kr.

Betaling for landsætning af lods fra et andet lodseri androg 2 kr. om sommeren og 2,50 kr. om vinteren.

Hjemrejsepengene til en lods til Petersværft var fra:

Stammenakke	kr. 0,70	Stubbekøbing	kr. 0,70
Masnedø	kr. 1,40	Grønsund	kr. 1,40
Kallehave	kr. 0,70	Vordingborg	kr. 1,40
Nyord	kr. 1,75		
Stege	kr. 1,75		

Taksterne er fastsat af Marineministeriet, som lodsvæsenet dengang hørte under, for året 1883.